

Wpływ działalności terrorystycznej na ruch turystyczny w Europie Zachodniej¹

Małgorzata Gałązka

ORCID: 0000 0001 6359 2056

malgorzata.galazka@awf.edu.pl

Akademia Wychowania Fizycznego Józefa Piłsudskiego w Warszawie

Wydział Wychowania Fizycznego

Abstrakt

Celem przeprowadzonych badań było zbadanie świadomości młodych turystów na temat zjawiska terroryzmu w subregionie Europy Zachodniej oraz wpływu działalności terrorystycznej na postrzeganie regionu jako atrakcyjnego turystycznie. W tym celu posłużono się metodą sondażu diagnostycznego wykorzystując kwestionariusz ankiety jako narzędzie badań. Wyniki dowodzą, że młodzi ludzie w większości śledzą informacje dotyczące pojawiających się ataków terrorystycznych i patrzą na nie z obawą, a kryterium bezpieczeństwa jest jednym z ważniejszych, które biorą pod uwagę wybierając kierunek wyjazdu. Za najbardziej niebezpieczne kraje subregionu uważane są Francja i Niemcy, głównie ze względu na serie zamachów, do których doszło w tych krajach kilka lat temu i o których głośno było w mediach. Badani uważają także, że Europa Zachodnia jest subregionem, który ze względu na wcześniejsze incydenty jest bardziej narażony na wystąpienie aktów terroryzmu niż pozostałe części Europy, jednak z drugiej strony bardzo podobny odsetek jest zdania, że obecnie praktycznie wszędzie na świecie istnieje niebezpieczeństwo związane z działalnością terrorystyczną lub innymi niebezpieczeństwami.

Słowa kluczowe: ruch turystyczny, Europa Zachodnia, działalność terrorystyczna, zamachy terrorystyczne.

Wprowadzenie

Europa Zachodnia jest drugim najliczniej odwiedzanym subregionem turystycznym w Europie (po subregionie południowo-śródmorskim)², którego atrakcyjność opiera się nie tylko na bogatych walorach turystycznych, ale także na odpowiednich możliwościach rozwoju turystyki biznesowej. W skład subregionu wchodzi takie kraje jak: Austria, Belgia, Francja, Niemcy, Lichtenstein, Luksemburg, Monako, Niderlandy i Szwajcaria.

Z upływem lat wzrasta niewątpliwie zainteresowanie branżą turystyczną, lecz jednocześnie zwiększa się podatność popytu na różnego rodzaju kataklizmy - pomijając te naturalne, najistotniejszymi są konflikty zbrojne czy terroryzm. I właśnie ten ostatni czynnik w dzisiejszych czasach ma ogromne znaczenie, jeśli chodzi o wybór destynacji turystycznej. Coraz częściej turysta zastanawia się, gdzie wypocznie najlepiej, ale również i najbezpieczniej ponieważ jak podkreśla S. Horner i J. Swarbrooke [Horner,

¹Badania prowadzone w ramach projektu badawczego Akademii Wychowania Fizycznego Józefa Piłsudskiego w Warszawie DS 302 *Wpływ terroryzmu na podejmowanie decyzji wyjazdowych polskich turystów*.

²Według podziału na regiony turystyczne Światowej Organizacji Turystyki (UNWTO).

Swarbrooke 2004, s. 358] celem terrorystów często stają się właśnie turyści. Przez ostatnie lata, w związku z licznymi przejawami terroryzmu w różnych częściach świata, to właśnie bezpieczeństwo stało się jednym z głównych aspektów wyboru miejsca wyjazdu turystycznego. Europa Zachodnia to obszar, który zmienił się pod względem zainteresowania turystycznego a wydarzenia, które miały miejsce w ostatnich latach sprawiły, że wizerunek „bezpiecznego zachodu” nieco uległ zmianie.

Koniec XX wieku zapoczątkował wyraźny wzrost liczby ataków terrorystycznych w Europie, których ofiarami często padali i padają turyści. Zjawisko terroryzmu w turystyce stało się tematem przebadanym niemal z każdej naukowej strony jednak ciągle niespodziewana eskalacja zamachów wymierzonych w turystów prowokuje do obserwacji tego zjawiska, a branża turystyczna podejmuje działania zmierzające do adaptacji do nowych warunków, tak aby chronić turystów przed potencjalnymi zagrożeniami, czekającymi na nich już praktycznie wszędzie [Tarlow2006, s. 34].

Terroryzm międzynarodowy stanowi obecnie jeden z większych problemów. Jako odłam klasycznego pojęcia dotyka społeczności całego świata, bez względu na stopień zaangażowania poszczególnych państw w konflikty międzynarodowe. Ostatnie dekady XX wieku, nazywane często epoką terroryzmu, stworzyły idealne środowisko dla obudzenia się w ludziach zarówno aktywności nacjonalistyczno-etnicznych o dążeniach separatystycznych, jak również przyniosły renesans ideologiczno-religijny, którego odbicie widać obecnie często wśród najgroźniejszych organizacji terrorystycznych świata [Skawińska 2004, s.11-12]. Należy zwrócić uwagę na to, że terroryzm w XXI wieku charakteryzuje się rozszerzaniem nienawiści i zastraszaniem, głównie państw Zachodu. Przy czym w działaniach tych chodzi przede wszystkim o medialny rozgłos, a nie o konkretne żądania, wymuszenia czy próbę zajęcia terytorium wroga [Fischer 2012, s.172].

Turystyka stanowi bardzo ważny sektor gospodarki w wielu krajach, jednak, aby sprawnie prosperowała należy uchronić ją od wielu czynników, niestety często nie zależnych od samego państwa. Terroryzm, zaraz obok kataklizmów naturalnych, wojen, niestabilności politycznej, epidemii czy wysokiej przestępczości jest jednym z najczęstszych i najmniej przewidywalnych zagrożeń dla współczesnej turystyki. Ma on bezpośredni wpływ na decyzje podróżujących o rezygnacji z wyjazdu lub na zmianę zaplanowanych wcześniej wyjazdów, co potrafi w bardzo znaczący sposób odbić się na kondycji ekonomicznej danego kraju [Bernaś, Pujer 2014, s. 228]. Dostępne w literaturze wyniki badań (np. Horner, Swarbroke 2009) pokazują, że regiony, które

zostały dotknięte atakami terrorystycznymi muszą mierzyć się między innymi ze spadkiem ruchu turystycznego. Przykładem państwa, które straciło ogromne wpływy z turystyki poprzez ataki terrorystyczne jest Tunezja. Gdy w 2015 r. doszło tam do dwóch tragicznych zamachów na turystów, tj. marcowy zamach w Muzeum Bardo w Tunisie oraz czerwcowy zamach na plaży w Susie, w których zginęło łącznie 39 osób, turyści zaczęli opuszczać kraj i nagminnie rezygnować z planowanych przyjazdów. W konsekwencji w 2015 r. kraj stracił kilkaset milionów dolarów przychodów z turystyki, a zajmując 5 miejsce na liście najczęściej wybieranych przez Europejczyków kierunków wakacyjnych spadł na miejsce 11[www.ttg.com.pl, 2018]. W samej Polsce liczba wyjeżdżających do Tunezji spadła aż o 30%, a duża część biur podróży w całości zrezygnowała z oferowania tego kierunku. Podobna sytuacja miała również miejsce w Egipcie i w alternatywnej Turcji, która po atakach terrorystycznych również zanotowała w pewnym momencie znaczny spadek ruchu turystycznego.

Także badania prowadzone przez International SOS i Ipsos Mori w latach 2016-2017 [Travel risk... 2016] wyraźnie wskazują, że zdecydowana większość przebadanych (aż 80%) zmieniała już wcześniej wybrany kierunek wyjazdu turystycznego, z czego 51% dokonało tej zmiany właśnie ze względu na istnienie zagrożenia terrorystycznego. Na uwagę zasługuje także fakt, iż 80% badanych z Europy stwierdziło, że ryzyko związane z działalnością terrorystyczną w regionie w tamtych latach zdecydowanie wzrosło.

Istnieją jednak turyści, którzy pomimo wszystko nie rezygnują z zagrożonych terroryzmem destynacji, a taka postawa jest równie często obserwowana, co rezygnacja z wyjazdu. Jak pokazują prowadzone badania³ (Machado 2014) to przede wszystkim młodzi ludzie (do około 40 roku życia) najczęściej nie są skłonni do rezygnacji z wyjazdu we wcześniej już obrany kierunek. Jednocześnie jest to grupa, która bardzo chętnie, a przynajmniej chętniej niż osoby z innych grup, inwestuje swój czas a także fundusze na podróże, wybierając przy tym nowe kierunki i częściej decydując się na dłuższe wyjazdy [How millenials....]. Ponadto jest to grupa zdecydowanie bardziej otwarta m.in. na poznawanie nowych ludzi, kultur, przeżywanie nowych doświadczeń [Buffa 2015, Morrison 2016].

³ Na przykład badania przeprowadzone przez A. Machado w 2014 r. dostępne na www.theatlantic.com/international/archive/2014/06/how-millennials-are-changing-international-travel/373007/.

Odwaga w wyborze destynacji turystycznych oraz mała skłonność do zmiany decyzji wyjazdowych nie świadczą jednak o całkowitym lekceważeniu niebezpieczeństw. Prowadzone badania (Żuromskaite, Nagaj) wskazują, że są to turyści jak najbardziej świadomi zagrożeń i nielekceważący ich. Mają jak najbardziej pozytywny stosunek do środków bezpieczeństwa w obiektach i miejscowościach turystycznych, a także uważają je za element dodający komfortu wypoczynkowi. Ponadto większość poddanych badaniu młodych turystów wybierała na wypoczynek kraje europejskie, w tym Europy Zachodniej [Żuromskaite, Nagaj 2018].

Najważniejsze ataki terrorystyczne w Europie Zachodniej

Wraz z początkiem XXI wieku w Europie doszło do zatrważającej liczby przejawów działalności terrorystycznej. Kontynent, uważany dotąd za jeden z najbezpieczniejszych na świecie, zaczął borykać się z bardzo poważnym problemem zagrażającym mieszkańcom, turystom jak i całej integralności międzypaństwowej. Madryt, Oslo, Londyn, Paryż, Bruksela czy Berlin to tylko niektóre z miast, w których w ostatnich kilkunastu latach doszło do dramatycznych wydarzeń niosących śmierć setkom ludzi i powodujących strach wśród pozostałych Europejczyków. Udaremnione zamachy w Grecji, Szkocji czy Francji pokazały, że problem ten narasta a na mapie Europy coraz mniej jest miejsc nie zagrożonych.

Wśród krajów leżących w subregionie Europy Zachodniej największa liczba ataków terrorystycznych została w ostatnich latach wymierzona we Francję oraz Niemcy – to właśnie w tych krajach dochodziło do najbardziej dramatycznych i krwawych zamachów, jak również małych lokalnych zdarzeń, w których niestety również ginęli ludzie (tab. 1).

W 2015 r. to Francja stała się główną ofiarą ataków terrorystycznych ze strony islamskich fundamentalistów w Europie. Już na początku roku w Paryżu miał miejsce atak terrorystyczny, którego celem była siedziba magazynu satyrycznego „Charlie Hebdo”. Do budynku wtargnęło trzech uzbrojonych terrorystów strzelających do pracowników, w efekcie czego zginęło 12 osób, natomiast 11 zostało rannych. To zdarzenie pociągnęło za sobą serie kolejnych ataków, które miały miejsce do 9 stycznia. Napastnikami okazali się bracia - francuscy obywatele algierskiego pochodzenia szkoleni najprawdopodobniej w Jemenie oraz trzy inne osoby, również przedstawiciele fanatyzmu islamskiego. Zdarzenia te wstrząsnęły opinią publiczną na całym świecie. Szacuje się, że w dniach od 10 do 11 stycznia udział w manifestacjach zorganizowanych

we Francji wzięły udział przeszło 4 miliony ludzi [www.newsweek.pl, 2018; www.tvn24.pl, 2018].

Kolejne wydarzenie, które wstrząsnęło Francją, a jednocześnie było najkrwawszym zamachem na ten kraj od czasów II wojny światowej, miało miejsce 13 listopada 2015 r. Wieczorem przeprowadzono serię zamachów, na które składało się sześć strzelanin i trzy ataki bombowe. Strzelaniny miały miejsce w restauracjach, barach, centrum handlowym w X i XI dzielnicy, natomiast eksplozje zostały przeprowadzone w pobliżu Stade de France, na którym odbywał się mecz towarzyski między Francją a Niemcami, w którym uczestniczył prezydent Francji François Hollande. Jednak do najkrwawszej strzelaniny doszło w teatrze Bataclan, gdzie odbywał się koncert. Uzbrojeni terroryści wtargnęli do teatru otwierając ogień i strzelając w tłum, czego wynikiem była śmierć kilkudziesięciu osób i wzięcie jako zakładników 12 kolejnych osób. Po szturmie przeprowadzonym na teatr przez policję śmierć poniosło trzech zamachowców natomiast liczba ofiar terrorystów wyniosła 90 osób. Łącznie z rąk terrorystów zginęło tego dnia w Paryżu 130 osób, a około 300 zostało rannych. Po tych wydarzeniach prezydent Francji natychmiast ogłosił w kraju stan wyjątkowy oraz tymczasowe zamknięcie granic. Ponadto zarządzona została godzina policyjna, pierwszy raz od ponad 70 lat [www.wyborcza.pl, 2018; www.polskatimes.pl, 2018].

Zwracano uwagę, na to że był to wyjątkowo zorganizowany atak, do przeprowadzenia którego użyte zostały: strzelanina, samobójczy atak bombowy oraz pojmanie zakładników. Niesie to podejrzenie, że atak był długo przygotowywany przez komórki działające na stałe wewnątrz kraju. Po atakach paryskich we Francji miało miejsce jeszcze wiele ataków o charakterze terrorystycznym przez co dziś ten kraj plasuje się jako jeden z najniebezpieczniejszych w obecnej Europie.

W 2016 r. na terenie Francji dochodziło do kolejnych, mniejszych ataków terrorystycznych. Najpoważniejszy miał miejsce w Nicei, gdzie 14 lipca, w obchody Dnia Bastylia, zamachowiec będący obywatelem francuskim tunezyjskiego pochodzenia wjechał ciężarówką w tłum ludzi na Promenadzie Anglików zabijając 86 osób oraz raniąc przeszło 200 [www.wiadomosci.wp.pl, 2018; www.tvn24.pl, 2018].

W kwietniu 2017 r. doszło do kolejnego zamachu w Paryżu, tym razem na Polach Elizejskich, gdzie zamachowiec zastrzelił policjanta oraz ranił trzy osoby, w tym obywatelkę Niemiec i dwóch funkcjonariuszy policji [www.polskatimes.pl, 2018, www.dorzeczy.pl, 2018].

Jednym z ostatnich wydarzeń w 2018 r. na terenie Francji był zamach w Strasburgu w okresie przedświątecznym, do którego doszło podczas jarmarku bożonarodzeniowego, kiedy to obywatel francuski pochodzenia algierskiego otworzył ogień do ludzi, zabijając tym samym 5 osób a 10 raniąc.

Tab. 1. Ważniejsze zamachy terrorystyczne w Europie Zachodniej w latach 2012-2018

Rok	Data	Miejsce	Zabici	Ranni	Opis
2012	19.III.	Tuluza/ Francja	4	1	Francuski radykalny islamista pochodzenia algierskiego zastrzelił przed szkołą żydowską troje dzieci i dorosłego. Wcześniej w Tuluzie i Montauban zamordował trzech żołnierzy. Kilka dni po zamachu zginął w obławie policyjnej.
2014	24.V.	Bruksela/ Belgia	3	1	W Muzeum Żydowskim zamachowiec rozpoczął strzelaninę.
2015	7-9.I.	Paryż/ Francja	17	11	Zamachy dżihadystów na redakcję "Charlie Hebdo", w których zastrzelono 12 osób, w tym głównych rysowników pisma. Dzień później zabito w Paryżu policjantkę i wzięto zakładników w sklepie.
2015	26.VI.	Saint- Quentin- Fallavier/ Francja	1	2	Na terenie zakładów Air Products doszło do wybuchu cylindrów z gazem. Sprawca powiązany był z radykalną grupą salaficką.
2015	13.XI.	Paryż/ Francja	130	350	Seria skoordynowanych krwawych zamachów terrorystycznych w okolicach Stade de France, barach i restauracjach oraz w sali koncertowej Bataclan, gdzie przetrzymywano zakładników.
2016	1.I.	Valence/ Francja	-	4	Francuz tunezyjskiego pochodzenia próbował przejechać pilnujących meczetu żołnierzy.
2016	7.I.	Paryż/ Francja	-	1	Mężczyzna ubiegający się o azyl zaatakował przechodniów przed posterunkiem policji.
2016	22.III.	Bruksela/ Belgia	32	340	Dwa zamachy - na lotnisku w Zaventem i przy stacji metra Maelbeek, w pobliżu instytucji unijnych. Był to najbardziej krwawy akt terroryzmu w historii Belgii.
2016	16.IV.	Essen/ Niemcy	-	3	Dwóch muzułmańskich nastolatków podłożyło ładunki wybuchowe w okolicy świątyni Sikhów.
2016	13- 14.VI.	LesMureaux/ Francja	2	-	Napastnik zamordował policjanta i jego żonę na oczach ich 3 letniego syna. Zamachowiec należał do Państwa Islamskiego.

2016	14.VII.	Nicea/ Francja	86	202	Zamachowiec wjechał ciężarówką w tłum spacerujący po Promenadzie Anglików.
2016	18.VII.	Würzburg/ Niemcy	4	4	Afgańczyk zaatakował nożem i siekierą pasażerów w pociągu regionalnym w Bawarii.
2016	19.VII.	Garde-Colombe/ Francja	-	4	Atak nożownika marokańskiego pochodzenia na kobietę oraz jej trzy nastoletnie córki, którego powodem była złość na, jego zdaniem, zbyt skąpy ubiór kobiet.
2016	22.VII.	Monachium/ Niemcy	9	27	Niemiec irańskiego pochodzenia zastrzelił w centrum handlowym dziewięć osób, zranił 16 kolejnych, a następnie popełnił samobójstwo.
2016	24.VII.	Reutlingen/ Niemcy	1	2	Syryjski uchodźca zabił ciężarną Polkę pracującą w barze.
2016	24.VII.	Ansbach/ Niemcy	-	12	Samobójczy zamach uchodźcy z Syrii, który wysadził się w powietrze w pobliżu popularnej restauracji.
2016	26.VII.	Rouen/ Francja	3	4	Z rąk dwóch mężczyzn, którzy wtargnęli do kościoła zginął ksiądz, a 4 osoby zostały ranne.
2016	19.XII.	Berlin/ Niemcy	12	56	Tunezyjczykkierujący skradzioną polską ciężarówką wjechał w tłum na bożonarodzeniowym jarmarku w Berlinie.
2017	3.II.	Paryż/ Francja	-	1	Napastnik z torbami zawierającymi farby i maczety, próbował dostać się do Luwru w celu zniszczenia dzieł, co uważał za symboliczny atak na Francję.
2017	20.IV.	Paryż/ Francja	1	3	Na Polach Elizejskich zamachowiec zastrzelił policjanta i ranił trzy osoby.
2018	23.III.	Carcassonne, Trèbes/ Francja	5	3	Uzbrojony napastnik zatrzymał samochód na obrzeżach Carcassonne, zabił pasażera i ranił kierowcę. Zaatakował żandarmów, a następnie w supermarkecie w Trebes wziął zakładników.
2018	11.XII.	Strasburg/ Francja	5	10	Na jarmarku bożonarodzeniowym obywatel Francji pochodzenia algierskiego otworzył ogień do ludzi.

Źródło: Opracowanie własne na podstawie: www.gazetaprawna.pl (1.10.2018); www.wiadomosci.dziennik.pl (1.10.2018); www.reuters.com (1.10.2018); www.polskieradio.pl(1.10.2018); www.fakt.pl/wydarzenia (1.10.2018); www.wiadomosci.wp.pl (1.10.2018); www.polskatimes.pl (1.10.2018); www.tvn24.pl (1.10.2018); www.tvn24.pl (1.10.2018); www.dziennikzachodni.pl (20.01.2019)

W 2016 r. na celowniku terrorystów pojawiły się także Niemcy, w których w ciągu jednego tygodnia islamiści przeprowadzili cztery ataki, co było najkrwawszym bilansem w Europie od lat. W dniu 22 lipca 2016 r. miał miejsce jeden z dwóch zamachów na terenie Niemiec, które przyniosły najwięcej ofiar. W Monachium

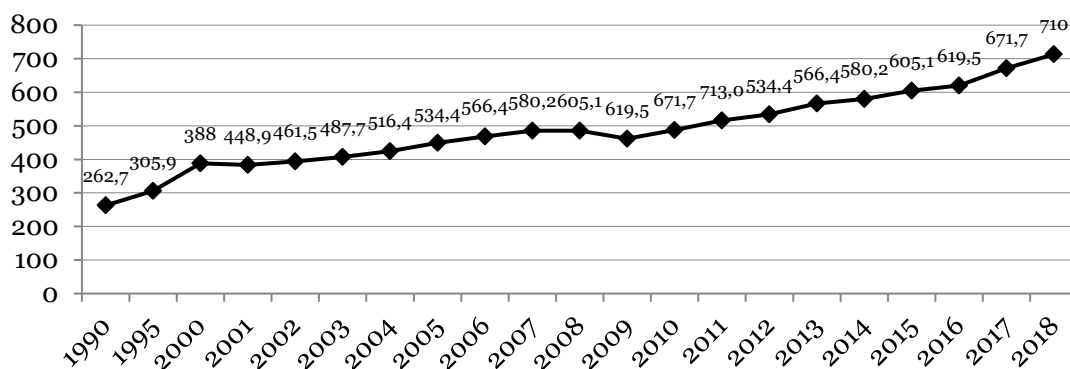
w centrum handlowym osiemnastoletni napastnik irańskiego pochodzenia otworzył ogień do ludzi zabijając 9 przypadkowych osób (z czego 7 nie przekroczyło 20 roku życia) i raniąc kolejnych 27, po czym popełnił samobójstwo. Po ataku w mieście wprowadzono stan wyjątkowy, wstrzymano komunikację miejską oraz ewakuowano pobliski dworzec [www.wiadomosci.onet.pl, 2018].

Podczas słynnego corocznego jarmarku bożonarodzeniowego na Breitscheidplatz w Berlinie 19 grudnia 2016 r. miał miejsce kolejny wstrząsający akt terrorystyczny, kiedy tunezyjski zamachowiec porwał polską ciężarówkę, prawdopodobnie zastrzelił kierowcę i przy jej pomocy przeprowadził zamach. Wjechał rozpędzony w tłum ludzi (na wzór zamachu z Nicei) zabijając 11 osób (12 ofiarą był polski kierowca ciężarówki) a raniąc przeszło 50. Sprawcy udało się zbiec jednak kilka dni później został zastrzelony podczas kontroli w Mediolanie [www.tvn24.pl, 2018; www.wyborcza.pl, 2018].

Do zdecydowanej większości przeprowadzonych ataków przyznało się Państwo Islamskie. Jednocześnie wszystkie wydarzenia pokazały prawdziwą skalę problemu, albowiem większość zamachów obnażała niedociągnięcia podczas operacji prowadzonych przez służby specjalne. Każdy zamach udowodniał jak ciężko walczyć z wrogiem, który jest gotowy umrzeć w każdej chwili w imię swojej prawdy. Nie jeden znawca tematu mówił wprost, że aby „można było przeciwstawić się temu terroryzmowi, należałoby mieszkać w mózгах tych ludzi” [www.tvn24.pl, 2018].

Przyjazdowy ruch turystyczny w subregionie Europy Zachodniej

Europa od zawsze jest najchętniej i najliczniej odwiedzany regionem turystycznym świata. Począwszy od 1990 r. liczba turystów zwiększyła się niemalże trzykrotnie (ryc. 1). Według danych Światowej Organizacji Turystyki (UNWTO) w 1990 r. przeszło 62% całego światowego ruchu turystycznego skupiało się właśnie w regionie Europy [Tourism Highlights 2000, 2000, s. 6]. Od tego czasu liczba przyjazdów turystycznych sukcesywnie rosła aż do roku 2009, kiedy zanotowano około 5% spadek wynikający m.in. z ogólnoświatowego kryzysu gospodarczego (w tym okresie wszystkie regiony turystyczne świata odnotowały spadek ruchu turystycznego).

Ryc. 1. Przyjazdowy ruch turystyczny w Europie w latach 1990-2018

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych UNWTO. Pobrane z: www.unwto.org (1.02.2020)

W 2011 r. w regionie przekroczonego 500 mln przyjazdów turystów, co uczyniło go jednym z najszybciej rozwijających się regionów turystycznych świata, z 52% udziałem w światowym rynku turystycznym. Dane pokazują, że w 2017 r. Europę odwiedziło przeszło 617 mln turystów, co stanowiło ponad 8% wzrost w porównaniu do roku 2016, natomiast w 2018 r. zanotowano prawie 5% przyjazdów więcej niż w 2017 r., odnotowując 710 mln turystów zagranicznych. Aż do 2000 roku subregion Europy Zachodniej był najczęściej odwiedzany w Europie. Odnotowano w nim wtedy ponad 139 mln przyjazdów, w porównaniu do drugiego najpopularniejszego subregionu Południowo-Śródziemnomorskiego, który odwiedziło ponad 132 mln przyjezdnych (tab. 2, ryc. 2). Sytuacja ta zmieniła się w 2001 r., kiedy to na pierwsze miejsce wysunął się subregion Południowo-Śródziemnomorski, utrzymujący się na tej pozycji do dnia dzisiejszego. Wpływ na tą sytuację ma oczywiście fakt, iż w Europie Południowo-Śródziemnomorskiej położone są najważniejsze pod względem turystyki wypoczynkowej kraje takie jak Włochy, Hiszpania, Portugalia, Grecja, Chorwacja czy Turcja.

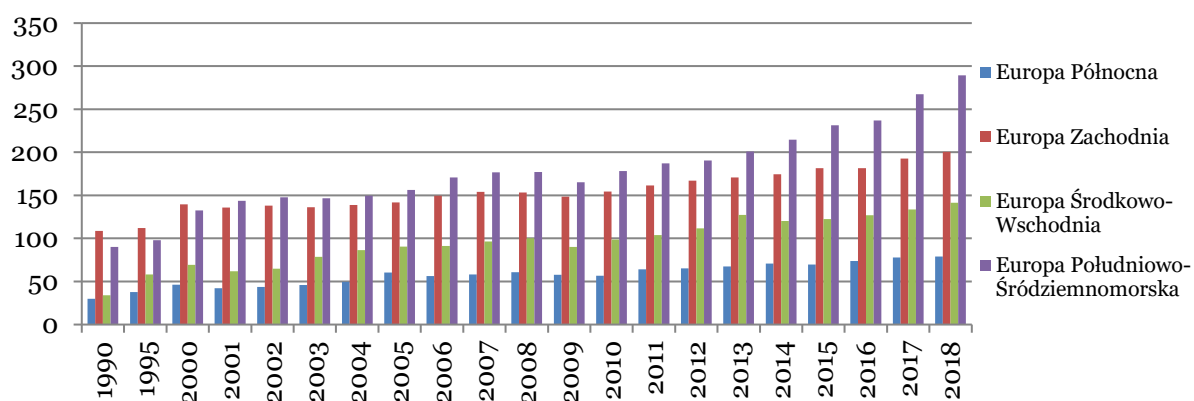
Tab. 2. Ruch turystyczny w poszczególnych subregionach Europy

Subregion Rok	Europa Północna	Europa Zachodnia	Europa Środkowo-Wschodnia	Europa Południowo-Śródziemnomorska	Europa
1990	29,8	108,6	33,9	90,3	262,7
1995	37,7	112,2	58,1	98	305,9
2000	46,4	139,7	69,3	132,6	388
2001	42,3	135,8	61,9	143,7	383,8
2002	43,8	138,0	64,7	147,6	394,0
2003	45,8	136,1	78,5	146,8	407,1
2004	49,6	139,0	86,3	149,5	424,4
2005	60,4	141,7	90,4	156,4	448,9

2006	56,5	149,6	91,4	170,9	468,4
2007	58,1	153,9	96,6	176,8	485,4
2008	60,8	153,2	100,0	177,2	485,2
2009	57,7	148,6	90,2	165,1	461,5
2010	56,6	154,4	98,6	178,1	487,7
2011	64	161,5	103,9	187	516,4
2012	65,1	167,2	111,7	190,4	534,4
2013	67,4	170,8	127,3	201	566,4
2014	70,8	174,4	120,2	214,8	580,2
2015	69,8	181,5	122,4	231,4	605,1
2016	73,8	181,6	127,1	237,1	619,5
2017	77,8	192,7	133,7	267,4	671,7
2018	78,9	200,4	141,4	289,4	710,0

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych UNWTO. Pobrane z: www.unwto.org (1.02.2020)

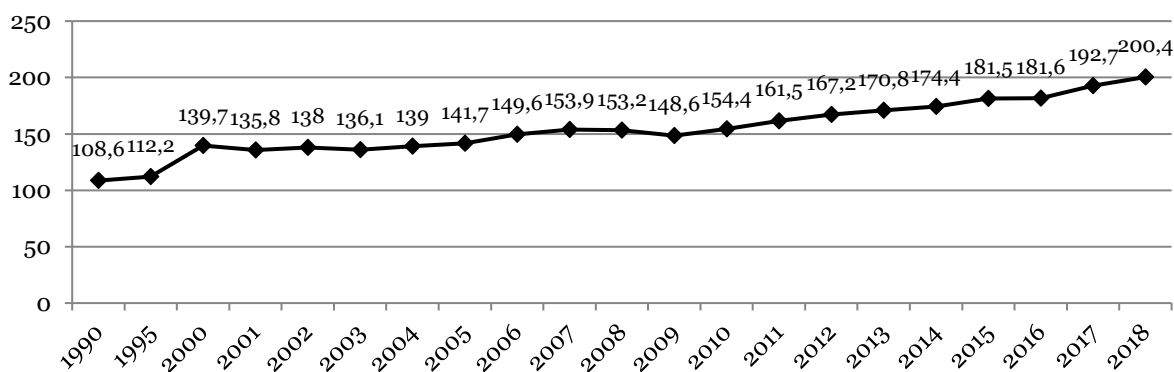
Na trzecim miejscu pod względem wielkości ruchu turystycznego plasuje się subregion Europy Środkowo-Wschodniej (141 mln przyjazdów w 2018 r.), natomiast najrzadziej odwiedzaną częścią Europy jest subregion Północny z 79 mln odwiedzających w 2018 r.

Ryc. 2. Ruch turystyczny w poszczególnych subregionach Europy

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych UNWTO. Pobrane z: www.unwto.org (1.02.2020)

Ruch turystyczny w subregionie Europy Zachodniej sukcesywnie wzrasta (ryc. 3), odnotowując niewielkie spadki m.in. w 2009 r. podczas kryzysu gospodarczego (5%). Należy jednak zwrócić uwagę, że w latach 2015-2016, czyli w czasie występowania największej liczby ataków terrorystycznych w krajach należących do tego subregionu, liczba przyjazdów turystów pozostała mniej więcej na tym samym poziomie, wynosząc 181 mln. Jednak już w 2017 r. zaobserwowano 6% wzrost, odnotowując tym samym ponad 192 mln przyjazdów turystycznych, natomiast w 2018 r. liczba ta wzrosła do ponad 200 mln.

Ryc.3. Przyjazdowy ruch turystyczny w subregionie Europy Zachodniej w latach 1990-2018
 Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych UNWTO. Pobrane z: www.unwto.org
 (1.02.2020)

Według danych za 2018 r. prawie 40% ruchu turystycznego w Europie skupia się w subregionie Południowo-Śródziemnomorskim, 29% na zachodzie kontynentu, 20% w subregionie Środkowo-Wschodnim, a 11% w północnej części Europy.

Od lat najliczniej odwiedzany przez turystów krajem świata (w którym koncentruje się 13% ruchu turystycznego z całej Europy), a co za tym idzie, także Europy Zachodniej, pozostaje Francja, która począwszy od 2011 r. przyjmuje co roku ponad 80 mln turystów z całego świata (tab. 3). Na taki stan rzeczy wpływ ma nie tylko rozwijająca się pod wieloma formami turystyka kulturowa, turystyka wypoczynkowa oraz aktywna. Francja jest również bardzo ważnym ośrodkiem turystyki biznesowej na czele z dzielnicą La Defense w Paryżu oraz Niceą, a także pielgrzymkowej – Lourdes należy do najważniejszych na świecie ośrodków maryjnych, który odwiedza rocznie około 6 mln pielgrzymów. Z roku na rok Francję odwiedza coraz większa liczba turystów, jednak analizując dane statystyczne za ostatnie lata zauważyć można, iż tragiczne wydarzenia z roku 2015, a przede wszystkim 2016, miały wpływ na spadek ruchu turystycznego w tym kraju. Zauważyć można także, że spadek liczby przyjazdów nie był duży – jedynie 1,7 mln odwiedzających mniej w 2016 r. w porównaniu do 2015 r. Po tragicznych wydarzeniach oraz uspokojeniu się sytuacji związanej z zagrożeniem terrorystycznym, w 2017 r. zanotowano we Francji wzrost ruchu turystycznego o ponad 5%.

Tab.3. Przyjazdowy ruch turystyczny w poszczególnych krajach Europy Zachodniej w latach 1990-2017

Rok	Austria	Belgia	Francja	Niemcy	Lichtenstein	Luksemburg	Monako	Niderlandy	Szwajcaria
1990	19,011	5,147	52,497	17,045	78	820	245	5,795	13,200
1995	17,173	5,560	60,033	14,847	59	768	233	6,574	11,500
2000	-	-	75,580	18,983	-	-	-	-	-
2001	18,200	-	75,580	18,983	-	-	-	-	-
2002	18,611	6,720	77,012	17,959	-	-	-	9,595	6,868
2003	19,078	6,690	75,048	18,392	-	-	-	9,181	6,530
2004	19,373	6,710	75,121	20,137	-	-	-	9,646	-
2005	19,952	6,747	75,908	21,339	-	-	-	10,012	7,229
2006	20,269	6,995	78,853	23,571	-	-	-	10,739	7,863
2007	20,773	7,045	80,853	24,420	-	-	-	11,008	8,448
2008	21,935	7,165	79,218	24,886	-	-	-	10,104	8,608
2009	21,355	6,814	76,764	24,223	52	849	265	9,921	8,294
2010	22,004	7,186	77,648	26,875	64	793	279	10,883	8,628
2011	23,012	7,494	81,552	28,352	53	863	295	11,300	8,534
2012	24,151	7,560	81,980	30,407	62	950	292	12,205	8,566
2013	24,813	7,684	83,633	31,545	60	945	328	12,782	8,967
2014	25,291	7,887	83,701	33,005	61	1,038	329	13,926	9,158
2015	26,728	8,355	84,452	34,971	57	1,091	331	15,007	9,305
2016	28,121	7,481	82,700	35,595	69	1,054	336	15,828	10,402
2017	29,460	8,358	86,918	37,452	79	1,046	355	17,924	11,133
2018	30,816	9,154	89,400	38,881	85	1,018	347	19,014	11,715

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych UNWTO. Pobrane z: www.unwto.org (1.02.2020)

Drugim najliczniej odwiedzanym krajem Europy Zachodniej od mniej więcej początku XXI w. pozostają Niemcy. Wielkość ruchu turystycznego jest tu jednak ponad dwukrotnie mniejsza niż w przypadku Francji – w 2018 r. odnotowano ponad 38,8 mln przyjazdów (co stanowiło wzrost o 4% w porównaniu z 2017 r.). Ruch turystyczny w Niemczech zaczął na dobre rosnąć, podobnie jak w Polsce, w połowie lat 90 XX w., czyli kilka lat po obaleniu Muru Berlińskiego. Tuż po zjednoczeniu Niemiec w 1990 r. kraj ten odwiedzało 17 mln turystów podczas gdy w 2004 r. wartość ta przekroczyła już 20 mln.

Pierwszą trójkę najliczniej odwiedzanych krajów w subregionie zamyka Austria, w której ruch turystyczny sukcesywnie wzrastał z roku na rok o około 4-5% by w 2018 r. osiągnąć wartość 30,8 mln.

Wśród krajów, w których notowany jest ruch turystyczny na poziomie od 10 do 20 mln przyjazdów znajdują się obecnie Niderlandy oraz Szwajcaria. Niderlandy w 2018 r. odwiedziło o 6% turystów zagranicznych więcej w porównaniu z rokiem 2017,

co było jednym z większych przyrostów ruchu turystycznego zanotowanych w subregionie w tym roku. Szwajcaria natomiast także corocznie notuje około 5% wzrost ruchu turystycznego, dzięki czemu w 2016 r. przekroczone zostało 10 mln odwiedzających, a w 2018 r. kraj odwiedziło już ponad 11,7 mln turystów zagranicznych. Do grupy tych krajów zaliczyć można również Belgię, w której co prawda przyjazdy zagraniczne nie przekroczyły jeszcze granicy 10 mln, jednak jest to kraj, w którym w 2018 r. zanotowano największy wzrost przyjazdów turystów zagranicznych (9,5%), co pozwala sądzić, że wartość ta w miarę szybko przekroczy granicę 10 mln odwiedzających.

Do grupy krajów, w których notowany jest najniższy w subregionie Europy Zachodniej ruch turystyczny zaliczają się Luksemburg (ponad 1 mln odwiedzających w 2018 r.), Monako (347 tys.) oraz Lichtenstein (85 tys.).

Material i metody

Na potrzeby niniejszego opracowania posłużono się metodą sondażu diagnostycznego i skonstruowano kwestionariusz ankiety, który skierowano do respondentów w wieku od 19 do 25 lat studiujących w Warszawie. Ankieta dotyczyła świadomości młodych turystów odnośnie zjawiska terroryzmu w Europie Zachodniej oraz wpływu działalności terrorystycznej na postrzeganie regionu jako atrakcyjnego turystycznie. Badania prowadzono od maja do września 2019 r.

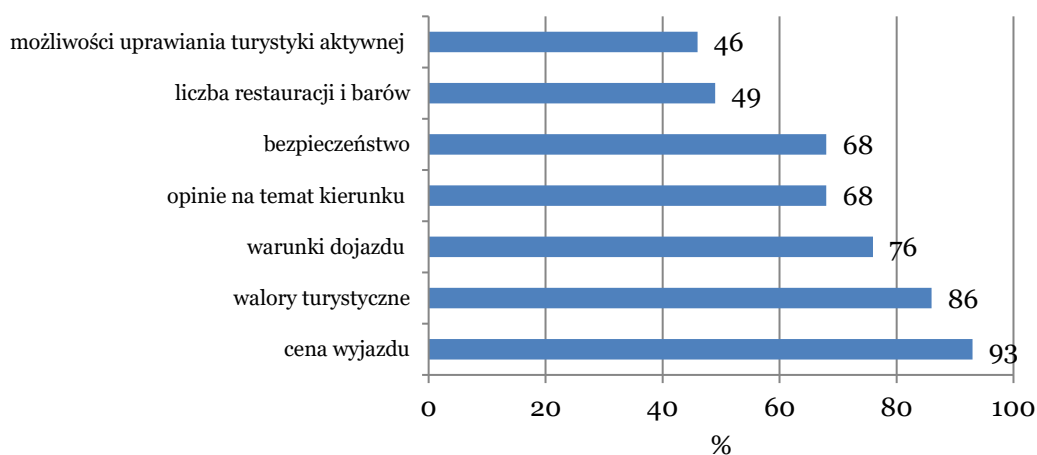
Ogółem w badaniach ankietowych wzięło udział 204 respondentów, z czego 62% stanowiły kobiety, a pozostałe 38% mężczyźni. Przy poruszonym temacie dość istotnym wydaje się czy badani pozostają w związkach czy też są osobami wolnymi, jak również to czy posiadają dzieci. Powyższe czynniki zmieniają bowiem nieco poglądy na temat bezpieczeństwa przy wyborze kierunków wyjazdowych – inaczej do kwestii wyjazdu w bardzo atrakcyjnej cenie lecz w miejsce, w którym istnieje ryzyko wystąpienia ataku terrorystycznego czy z uwagi na fakt, że zjawisko takie miało już miejsce kilka dni wcześniej podejrzanie osoba niepozostająca w związku i odpowiadająca tylko za siebie w odróżnieniu od pary, tym bardziej posiadającej potomstwo. W badanej grupie 59% stanowiły osoby wolne, a dzieci posiadał jedynie 1% badanych.

Wpływ działalności terrorystycznej na preferencje wyjazdowe młodych Polaków

Na wstępie zbadano główne motywy jakimi kierują się respondenci podczas wyjazdów turystycznych, gdzie najistotniejszym okazały się względy rozrywkowe, na które wskazało 88% ankietowanych. Na kolejnych miejscach natomiast wybierano poznawanie walorów przyrodniczych (82%), walorów antropogenicznych (73%), uprawianie różnych form turystyki aktywnej (65%) oraz wypoczynek bierny (55%).

Przebadani dość często uczestniczą w zagranicznych wyjazdach turystycznych, na co wskazują ich odpowiedzi. Badania prowadzono w połowie 2019 r. i wtedy też 41% ankietowanych odpowiedziało, iż za granicą (w kraju europejskim) było w ubiegłym roku, 38% w tym roku, a 19% kilka lat temu. Jedynie 2% badanych swoją podróż zagraniczną do kraju europejskiego odbyło kilkanaście lat temu.

Wśród elementów jakie badani najczęściej biorą pod uwagę przy wyborze kierunku wyjazdu turystycznego najistotniejszym okazała się cena wyjazdu, na którą wskazało aż 93% badanych (ryc. 4). Dla dużej grupy ankietowanych istotne znaczenie mają także: bogactwo walorów turystycznych (86%), dogodne warunki dojazdu (76%), opinie na temat danego kierunku podróży (68%) oraz względy bezpieczeństwa (68%). Nie bez znaczenia pozostają również takie kwestie jak liczba restauracji i barów w pobliżu (49%), a także możliwości uprawiania różnych form turystyki aktywnej (46%).

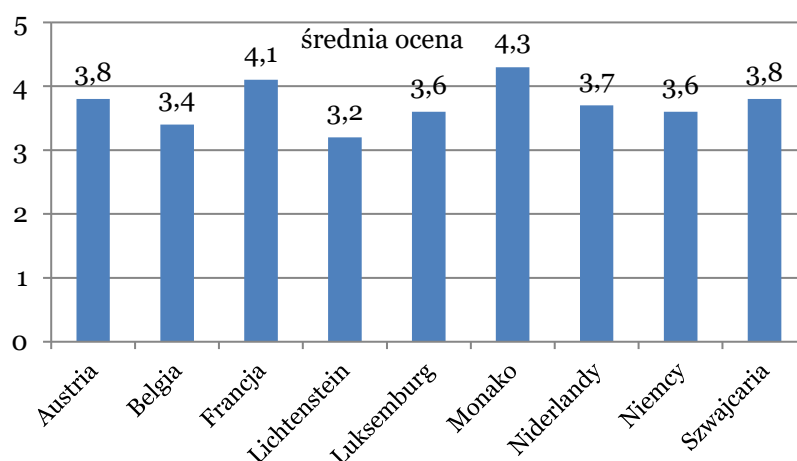

Ryc. 4. Elementy mające wpływ na wybór docelowego miejsca wyjazdu turystycznego
 Źródło: Opracowanie własne na podstawie wyników badań ankietowych

Przebadani mieli okazję odwiedzić wszystkie kraje wchodzące w skład subregionu Europy Zachodniej, w tym największa liczba odbyła podróż do sąsiednich Niemiec

(63%). Nieco mniejsza grupa była we Francji (51%), Austrii (44%), Niderlandach (36%), Belgii (30%), Szwajcarii (28%). Najmniejszy odsetek przebadanych odbył wyjazd turystyczny do Monako (19%), Luksemburga (13%) i Lichtensteinu (10%).

W związku z tym, że badani odwiedzili wszystkie kraje subregionu, zbadano jak postrzegają oni ogólną atrakcyjność turystyczną odwiedzonych przez siebie państw. Każdy kraj oceniano na skali od 1 do 5, gdzie 1 oznaczało ocenę najniższą a 5 najwyższą. Analizując otrzymane w ten sposób średnie ocen zauważyć można, iż przyznawane poszczególnym krajom noty kształtowały się w miarę na podobnym poziomie (ryc. 5). Najwyższe oceny, powyżej 4,0, uzyskały Monako (4,3) oraz Francja (4,1). Pozostałe kraje oceniono na poziomie poniżej 4,0, a więc można je uznać za oceny zadowalające. W grupie tej znalazły się Austria i Szwajcaria (3,8), Niderlandy (3,7) oraz Luksemburg i Niemcy (3,6). Jedynie dwa kraje oceniono poniżej 3,5 i są to Belgia (3,4) oraz Lichtenstein (3,2).

Ryc.5. Ocena atrakcyjności turystycznej krajów Europy Zachodniej

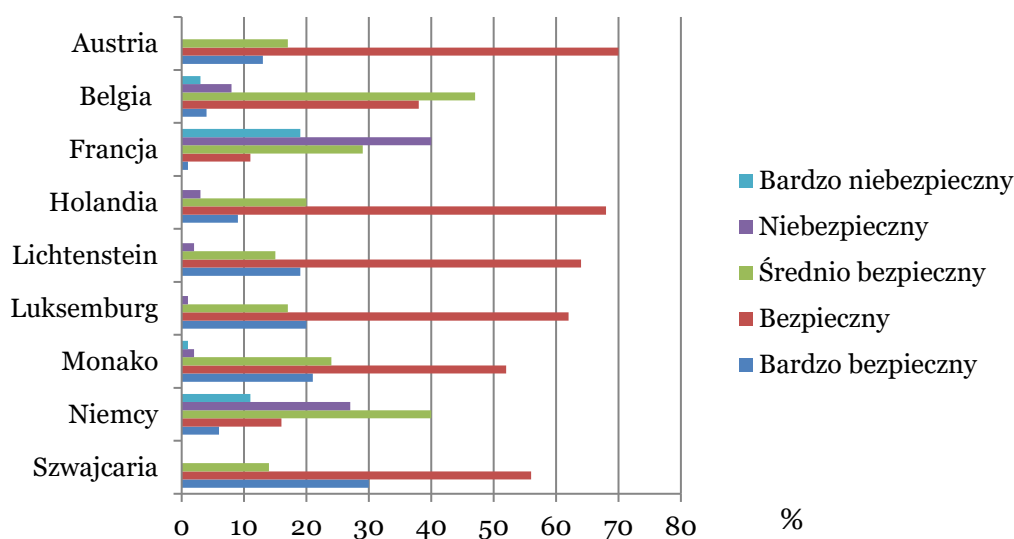
Źródło: Opracowanie własne na podstawie wyników badań ankietowych

Z przeprowadzonych badań wynika, że 40% ankietowanych śledzi informacje o przejawach terroryzmu i atakach w Europie podawanych przez media z zainteresowaniem i ciekawością, ponieważ chcą być świadomi tego co dzieje się na świecie. Niewiele mniej, bo 39% badanych, reaguje na te doniesienia z obawą. Natomiast pozostałe 21% respondentów przyznało, że informacje tego typu przyjmują zupełnie obojętnie i bez większego zainteresowania zjawiskiem.

Jedno z pytań miało formę otwartą, gdzie ankietowani zostali poproszeni o wypisanie przejawów działalności terrorystycznej, o których słyszeli, a które miały miejsce w krajach Europy Zachodniej. Najwięcej wskazań respondentów dotyczyło

zamachów we Francji, Niemczech i w Belgii. Jako przykłady podawano głównie incydenty z minionych dwóch lat.

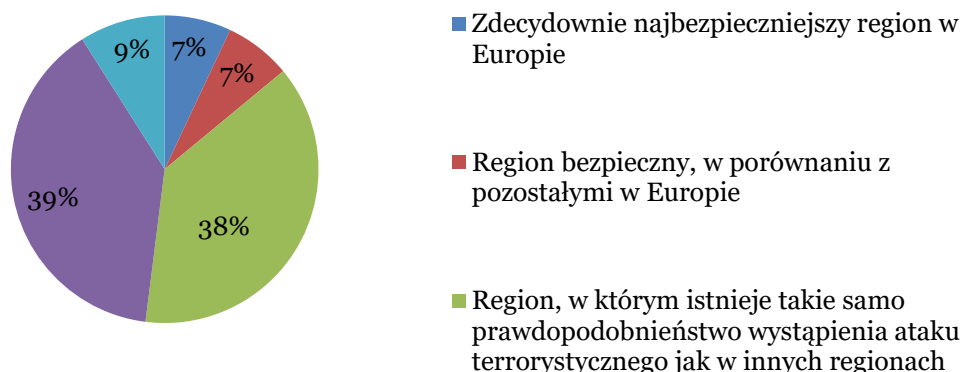
Respondenci oceniali również stopień bezpieczeństwa w poszczególnych krajach Europy Zachodniej. Wyniki pokazują, że za najbardziej niebezpieczne uważane są Francja i Niemcy, a więc kraje w których doszło do największej liczby incydentów terrorystycznych i o których najgłośniej było w mediach (ryc. 6). Aż 60% respondentów uważa Francję za kraj niebezpieczny, a kolejne 30% za średnio bezpieczny. Niemcy natomiast są postrzegane jako kraj znacznie bezpieczniejszy od Francji, gdyż 40% wskazało je jako niebezpieczny, lecz równocześnie 41% uważa, że jest to obecnie państwo średnio bezpieczne. Podobnie sytuacja wygląda odnośnie Belgii, którą 47% badanych uważa za średnio bezpieczną a 42% za bezpieczną. Pozostałe kraje postrzegane są jako bezpieczne, a przoduje wśród nich Szwajcaria, którą aż 86% ankietowanych za taką uważa. Na kolejnych miejscach zaś znalazły się Lichtenstein (84%), Austria (83%), Luksemburg (82%), Niderlandy (78%) oraz Monako (74%).

Ryc. 6. Stopień bezpieczeństwa krajów Europy Zachodniej w opinii respondentów
Źródło: Opracowanie własne na podstawie wyników badań ankietowych

Postanowiono zbadać jak respondenci oceniają prawdopodobieństwo wystąpienia ataków terrorystycznych w krajach Europy Zachodniej w porównaniu do krajów innych subregionów europejskich. Odpowiedzi respondentów skupiały się głównie na dwóch opcjach, które dostały bardzo podobny odsetek wskazań (ryc. 7). Z jednej strony, 39% badanych, uważa, że w subregionie Europy Zachodniej istnieje większe ryzyko i prawdopodobieństwo wystąpienia kolejnych ataków, zaś z drugiej

strony, 38% ankietowanych, wskazuje, że jest to subregion, w którym takie ryzyko jest dokładnie takie samo jak w innych częściach Europy.

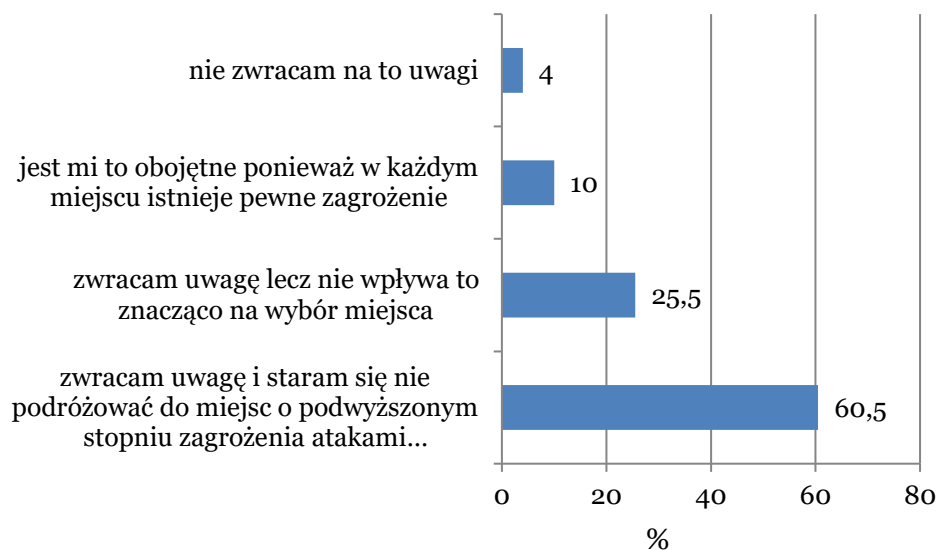

Ryc. 7. Ocena prawdopodobieństwa wystąpienia ataków terrorystycznych w Europie Zachodniej w porównaniu do pozostałych regionów Europy

Źródło: Opracowanie własne na podstawie wyników badań ankietowych

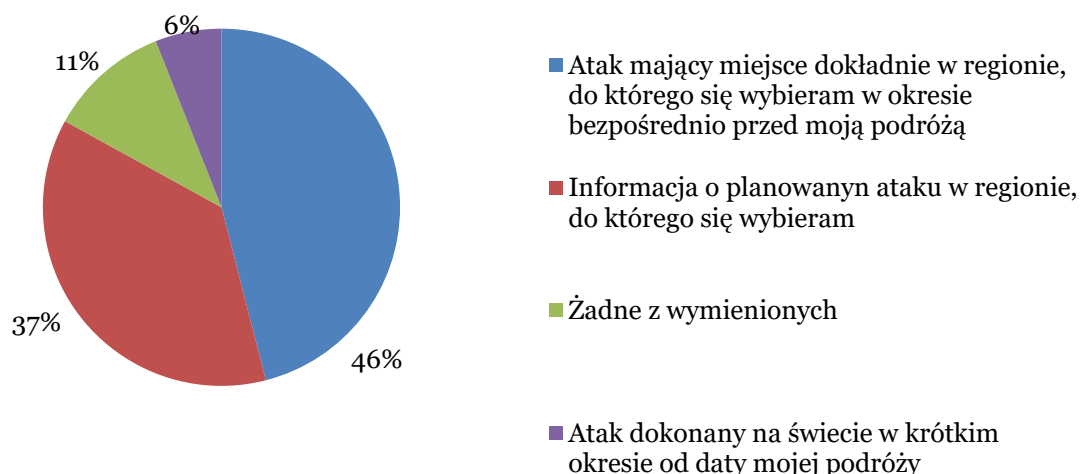
Jednocześnie 9% badanych twierdzi, że obecnie jest to najbardziej narażona na takie działania część Europy, a przeciwne zdanie wyraża 15% uważając, że kraje Europy Zachodniej są bezpieczne w porównaniu z innym (7%), a nawet że należą do najbezpieczniejszych (7%).

Zdecydowana większość respondentów (86%) przy wyborze miejsca na wyjazd turystyczny zwraca uwagę na kwestie bezpieczeństwa, w tym ponad 60% badanych stara się nie podróżować do miejsc o podwyższonym stopniu zagrożenia atakami terrorystycznymi, a dla ponad 25%, mimo iż kwestie te są dla nich ważne, to nie wpływają znacząco na wybór miejsca (ryc. 8). Pozostała część przebadanych podchodzi do tych kwestii obojętnie, gdyż uważają, że w obecnych czasach praktycznie w każdym miejscu istnieje zagrożenie atakami terrorystycznymi (10%), natomiast 4% ankietowanych zupełnie nie zwraca na to uwagi wybierając miejsce wyjazdu turystycznego.

Ryc. 8. Kwestie bezpieczeństwa przy wyborze przez respondentów kierunku wyjazdu
 Źródło: Opracowanie własne na podstawie wyników badań ankietowych

Spośród przebadanych 46% zmieniliby kierunek wyjazdu gdyby okazało się, że w okresie bezpośrednio przed podróżą doszło do zamachu dokładnie w regionie, do którego respondenci się wybierali (ryc. 9). Dla dużej grupy respondentów (37%) bodźcem do zmiany kierunku wyjazdu byłyby także informacje o planowanym zamachu w regionie, do którego się wybierają. Wśród przebadanych 11% nie zmieniliby kierunku wyjazdu, a 6% zmieniliby go nawet jeśli bezpośrednio przed wyjazdem doszłoby do ataku gdziekolwiek indziej na świecie.

Ryc. 9. Wydarzenia mogące wpłynąć na zmianę kierunku wyjazdu turystycznego przez respondentów
 Źródło: Opracowanie własne na podstawie wyników badań ankietowych

Respondentów spytano także o to czy istnieją kraje z obszaru Europy Zachodniej, do których chcieliby pojechać, lecz w chwili obecnej boją się to zrobić. Badani podzielili się w tej kwestii na w miarę równe grupy –35% uznało, że nie ma takiego kraju w subregionie, do którego baliby się odbyć podróż, dokładnie taki sam odsetek (35%) nie zastanawiał się nad tym, a pozostałe 30% przyznało, że istnieją w Europie Zachodniej kraje, które chcieliby odwiedzić, lecz obecnie odczuwają przed podróżą do nich lęk (najczęściej wskazywano tu na Francję).

Ponad połowa przebadanych (57%) uważa, iż działalność terrorystyczna i obecna sytuacja w Europie Zachodniej ma znaczący wpływ na ruch turystyczny, natomiast pozostała część badanych (43%) jest zdania, że oczywiście zjawisko to wywiera pewien wpływ na ruch turystyczny i podejmowanie decyzji wyjazdowych jednak jest on niewielki. Jednocześnie aż 65% ankietowanych uważa, że biorąc pod uwagę obecną sytuację i wydarzenia, które miały już miejsce można się spodziewać, że przejawy terroryzmu i ataki skierowane przeciwko turystom w Europie Zachodniej mogą przybierać na sile.

Wnioski

Aktualnie cały świat boryka się z ogromnym kryzysem spowodowanym trwającą od marca 2020 r. pandemią wirusa SARS-Co-V-2. Branża turystyczna przeżywa obecnie największe załamanie współczesnych czasów, nie miała wcześniej okazji zmierzyć się z tak ogromnym problemem. Jak pokazują dane UNWTO, światowy ruch turystyczny w 2020 r. spadł o przeszło 70% w porównaniu do roku 2019, co wiąże się z powrotem do poziomu ruchu turystycznego z lat 30. XX wieku. Eksperti w prognozach szacują, że jeśli odmrażanie światowej turystyki nastąpi w drugiej połowie 2021 r. to powrót do wartości światowego ruchu turystycznego z 2019 r. (a więc prawie 1,5 mld turystów) zajmie od 2,5 do 4 lat [*International Tourism Highlights 2020; World Tourism Barometr, 2020*]. Prognozy te wydają się jednak bardzo optymistyczne. Wcześniej, przed 2020 r., jednym z większych problemów dla turystyki i ruchu turystycznego było m.in. zagrożenie aktami terroryzmu, które stopniowo stały się bardzo realnym i namacalnym zagrożeniem nie tylko w krajach Afryki, Azji czy Bliskiego Wschodu, ale także dla nas, mieszkańców Europy.

Europa Zachodnia, mimo niewielkiego kryzysu mającego związek m.in. z licznymi atakami terrorystycznymi, których najwięcej odbyło się w 2016 r., jest regionem atrakcyjnym pod względem turystycznym i chętnie odwiedzanym przez

turystów z całego świata. Świadczy o tym niewątpliwie fakt, iż nawet po serii ataków terrorystycznych, o których głośno było w mediach na całym świecie, ruch turystyczny w subregionie nie zanotował spadku, a wręcz przeciwnie, z roku na rok wzrasta o kilka punktów procentowych. Od wielu lat Francja, jako kraj Europy Zachodniej, jest państwem o największym przyjazdowym ruchu turystycznym na świecie. W 2016 r. poniosła niewielkie starty (-5%) w ilości przyjazdów turystów, co w pewnym stopniu było zapewne spowodowane atakami terrorystycznymi, natomiast nie był to mocno widoczny spadek, niosący za sobą niekorzystne skutki.

Na podstawie przeprowadzonych badań ankietowych można stwierdzić, że według młodych przebadanych Polaków działalność terrorystyczna ma i będzie mieć wpływ na ruch turystyczny w Europie Zachodniej (jak i w pozostałych regionach turystycznych świata). Dla 66% ankietowanych kryterium bezpieczeństwa jest jednym z tych, na które zwraca obecnie uwagę przy wyborze kierunku wyjazdu turystycznego. Większość stara się także nie podróżować do miejsc o podwyższonym stopniu zagrożenia zamachem terrorystycznym, a z całej przebadanej grupy jedynie 11% nie zdecydowałoby się na zmianę kierunku wyjazdu w przypadku wystąpienia zagrożenia. Należy także zaznaczyć, że respondenci jeszcze nie byli zmuszeni do zmiany planów wyjazdowych związanych z jakimikolwiek przejawami terroryzmu.

Ważnym wydaje się, że przebadani młodzi ludzie śledzą z uwagą wydarzenia dotyczące sytuacji związanej z przejawami terroryzmu, nie tylko w Europie ale i na świecie, chcąc być na bieżąco z aktualnymi informacjami. Duża część nich podchodzi do informacji podawanych przez media z obawą i lekkim strachem. Jak słusznie zauważa część z nich, nie ma chyba obecnie na świecie miejsca, w którym można by nie myśleć o potencjalnym zamachu terrorystycznym lub innym zagrożeniu. Jednak jeszcze kilka lat temu myśląc o terroryzmie międzynarodowym na myśl nasuwały się głównie kraje Bliskiego Wschodu, Afryki Północnej czy kraje arabskie, dziś natomiast wszelkie prognozy i badania pokazują, iż zagrożenie zjawiskiem terroryzmu dla Europy będzie rosło, więc zagrożenie to staje się jakby coraz bardziej realne, dostrzegalne i namacalne dla mieszkańców krajów europejskich.

Przebadana grupa miała okazję odwiedzić wszystkie kraje wchodzące w skład subregionu Europy Zachodniej, a za jedne z najatrakcyjniejszych pod względem turystycznym uznano m.in. Francję i Monako. Ważnym jest, że prawie 40% respondentów uważa obecnie Europę Zachodnią za subregion, w którym istnieje większe ryzyko wystąpienia ataku terrorystycznego niż w innych częściach Europy.

Jednocześnie ponad połowa respondentów jest zdania, że ataki i przejawy terroryzmu w Europie Zachodniej, jak i w całej Europie, wywierają duży wpływ na ruch turystyczny w regionie, lecz równie duży odsetek ankietowanych uważa, że wpływ ten nie jest znaczący.

I właśnie tą opinię respondentów potwierdzają dostępne dane statystyczne, które pokazują dokładnie, że mimo wszystkich ataków i przejawów terroru, które miały miejsce na terenie Europy, w tym Europy Zachodniej, w ostatnich latach ruch turystyczny wzrasta stopniowo z roku na rok. Można więc uznać, że zarówno Europa Zachodnia, jak i cała Europa, jest jednym z bezpieczniejszych regionów, w którym ataki terrorystyczne zdarzają się raczej incydentalnie, przez co nie mają drastycznego wpływu na wielkość ruchu turystycznego. Jednocześnie należy zwrócić uwagę na fakt, iż Europa Zachodnia pod względem turystycznym jest regionem dość specyficznym - nie jest to region typowej turystyki wypoczynkowej, ale raczej turystyki krajoznawczej, biznesowej oraz typowo weekendowej, który nie straci raczej na atrakcyjności. Wręcz przeciwnie, możliwe, że krótkie wyjazdy do bezpieczniejszych krajów Europy Zachodniej staną się dla niektórych turystów alternatywą na wypoczynek zamiast długiego wyjazdu typowo wypoczynkowego do krajów narażonych znacznie bardziej na ataki terrorystyczne (jak Turcja, Tunezja czy Egipt).

Bibliografia:

- Bernaś B., Pujer K. 2015, Bezpieczeństwo i zagrożenia w turystyce, „Zeszyty Naukowe Wyższej Szkoły Bankowej we Wrocławiu”, 15 (2), 223-243
- Buffa F., 2015, *Young tourists and sustainability. Profiles, attitudes and implications for destinations strategies*, „Sustainability”, 7, s. 14042-14062
- Fischer J.M. 2012, Terroryzm jako zagrożenie dla współczesnych stosunków międzynarodowych, „Myśl Ekonomiczna i Polityczna”, nr 3, 155-187
- Horner S., Swarbrooke J., 2004, *International cases in tourism management*, Elsevier, Amsterdam
- International Tourism Highlights 2020*, 2020, UNWTO, s. 18
- Skawińska M., 2004, *Spoleczno-polityczna istota wspolczesnego terroryzmu*, Wszechnica Świętokrzyska, Kielce
- Tarlow P., 2006., *A social theory of terrorism and tourism*, [w]: Y. Mansfeld, A. Pizam, *Tourism, security and safety: from theory to practice*, Elsevier, Amsterdam, s. 33-48
- Tourism Highlights 2000*, 2000, UNWTO, Madrid
- World Tourism Barometr*, 2020, UNWTO, no 18, s. 1
- Żuromskaite B., Nagaj R., 2018, *Obiekty turystyki kulturowej w kontekście zwiększonego ryzyka terrorystycznego: młodzi turyści z Litwy wobec środków bezpieczeństwa*, „Turystyka”, 28/2, s. 93-100

Źródła internetowe:

- How millennials skilled travel marketing as we know it; <http://www.mdgadvertising.com/e-books/How-Millennials-Killed-Travel-Marketing/Millennial-Traveler-Ebook.pdf> [22.01.2020]
- Machado A., 2014, How Millennials are changing travel, <https://www.theatlantic.com/international/archive/2014/06/how-millennials-are-changing-international-travel/373007/> [22.01.2020]
- Morrison G., Fernandes I., Hayashi C., 2016, Millennial traveller report. Factory & Expedia, <https://www.foresightfactory.co/wp-content/uploads/2016/11/Expedia-Millennial-Traveller-Report-Final.pdf> [22.01.2020]
- Travel risk and reality, The new normal for business 2016; www.internationalso.com.au/media/documents [22.01.2020]
- www.dorzeczy.pl/swiat/27557/Zamach-terrorystyczny-w-Paryżu-Do-ataku-przyznało-sie-Państwo-Islamskie [1.10.2018]
- www.dziennikzachodni.pl/zamach-w-strasburgu [20.01.2019]
- www.fakt.pl/wydarzenia/swiat/muzulmanie-zaatakowali-w-niemczech-sa-ranni [1.10.2018]
- www.gazetaprawna.pl/artykuly/1048402,zamachy-terrorystyczne-w-europie-w-ostatnich-latach.html [1.10.2018]
- www.newsweek.pl/swiat/francja-zamach-terrorystyczny-na-charlie-hebdo-oblawa-na-zamachowcow [1.10.2018]
- www.polskatimes.pl/strzelanina-w-paryżu-paryż-strzelanina-na-champs-elysees-nie-żyje-policjant-zdjęcia-video/ar [1.10.2018]
- www.polskatimes.pl/zamachy-w-paryżu-masakra-w-bataclan-przerazające-relacje-nagrania-z-ataku-zdjęcia-video [1.10.2018]
- www.polskieradio.pl/5/3/Artykul/1631215,Zabójstwo-policjanta-pod-Paryżem-Prezydent-Francji-to-był-akt-terroru [1.10.2018]
- www.reuters.com [1.10.2018]
- www.ttg.com.pl/wplyw-terroryzmu-na-turystyke [19.03.2018]
- www.tvn24.pl/raporty/zamach-na-charlie-hebdo [1.10.2018]
- www.tvn24.pl/raporty/zamach-w-berlinie [1.10.2018]
- www.tvn24.pl/raporty/zamach-w-nicei [1.10.2018]
- www.tvn24.pl/wiadomosci-ze-swiatea,2/ataki-terrorystyczne-w-niemczech [1.10.2018]
- www.tvn24.pl/wiadomosci-ze-swiatea,2/francja-atak-w-carcassonne-i-trebes,824459.html [1.10.2018]
- www.wiadomosci.dziennik.pl/swiat/artykuly/526477,najwieksze-zamachy-terrorystyczne-w-europie-zachodniej-i-usa [1.10.2018]
- www.wiadomosci.onet.pl/swiat/atak-w-monachium-dziewiec-ofiar-ataku-w-monachium/mhbz58 [1.10.2018]
- www.wiadomosci.wp.pl/lbid,11041,title,Zamach-w-Nicei-Ciezarowka-wjechala-w-tlum [1.10.2018]
- www.wyborcza.pl/1,75399,19186157,zamachy-we-francji-co-sie-wydarzylo-w-paryżu-minuta-po-minucie.html [1.10.2018]
- www.wyborcza.pl/7,75399,21146490,atak-na-jarmark-bozonarodzeniowy-w-berlinie-co-wiemy-w-tej [1.10.2018]
- www.wyborcza.pl/7,75399,23179951,strzelanina-we-francji-jedna-osoba-nie-żyje-napastnik-zbiegl.html [1.10.2018]

Impact of terrorist activity on tourist movement in Western Europe

Abstract

This study aimed to assess young tourists' awareness on terrorism in the Western European subregion and the impact of terrorist activity on the perception of the region as attractive for tourism. To this end, a diagnostic survey was performed using a survey questionnaire as a tool. The results show that most young people monitor information on terrorist attacks, observing it with concern, and that safety is one of the more important criteria taken into consideration when choosing a travel destination. France and Germany are considered the subregion's most dangerous countries, mainly due to the series of attacks carried out in these countries a few years ago. Study participants also believe that Western Europe is a subregion which, due to previous incidents, is more prone to acts of terror than the remaining parts of Europe, but at the same time a very similar proportion believes that the threat of terrorist activity is currently present virtually anywhere in the world.

Keywords: tourist movement, Western Europe, terrorist activity, terrorist attacks.